СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXII. Число 70. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 25. марта, 1924.

VOL. XXXII. No. 70. Jersey City, N. J., Tuesday, March 25, 1924. THREE CENTS

БУВШИЙ МІНІСТЕР ПОЧТ ПРИЗНАЄ ДАТКИ НАФТЯРІВ ДЛЯ ПАРТІЇ

ВАШІНГТОН, 22. марта. — Вил Гейз, голова республіканського національного комітету та колись міністер почт в кабінеті Гардінга, признав на переслуханню перед нафтовим комітетом сенату, що його партія дістала була від нафтярів з групи Синклера 75,000 долярів на виборчу кампанію підчас президіяльних виборів, але казав, що се був правний датек, а не хабар.

СИНКЛЕР НЕ ХОЧЕ СЛУХАТИ СЕНАТУ

ВАШІНГТОН, 22. марта. — Сенатовий нафтовий комітет завізвав нафтяра Синклера на нове переслухання, але Синклер відмовився явити. Сенат радив опися через кілька годин, чи арештувати його за „погорду" (непослух) для конгресу, але не рішив, що робити.

НОВІ ОБЖАЛОВАННЯ МІНІСТРА СУДІВНИЦТВА

ВАШІНГТОН, 22. марта. — Перед сенатовим комітетом, що розслідує справу міністра судівництва Догерті, переслухував цині в другє паню Стинсон, розведену жену покійного самовбийника Джесі Смита, що колись був приятелем Догерті. Після її слів, Догерті та його брат довели її бувшого мужа до самовбийства. Вона ще раз потвердила закид, що Догерті був умішаний в прогибіційних перекупствах та що її предкладали великі гроші, як лише вона захоче мовчати про все, що знає.

СЕНАТ СВАРИТЬСЯ ЧЕРЕЗ СЛІДСТВА

ВАШІНГТОН, 22. марта. — Кількох сенаторів критикувало остро сенат за законодавче неробство. Говорили вони, що він нічого не робить, себто не видає нових законів, а займається лишень слідствами над рїжними скандалами. Другі сенатори знова боронили слідств ясї річий потрібних.

ЗА НАДУЖИТТЯ МІНІСТЕРСТВА СКАРБУ

ВАШІНГТОН, 22. марта. — Секретар (міністер) скарбу Мелон видав публичне заперечение закидів, поробленых йому, що буцімто він фаворитував своїх прихильників при віддаванню податкових надвижок. Він каже, що він не робив ніяких вигод своїм приятелям.

ГРІЗЬБА ВЕЛИКОГО КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 22. марта. — З огляду на те, що дня 1. червня сього року виходить юнійний контракт межи фабрикантами жіночої одежі а юнією робітників та робітниць сього промислу, юнія зажадала від фабрикантів навязання як найскорше переговорів та предложила фабрикантам свої умови. Юнія домагається межи иншим 44-годинного тижня та гарантії заняття.

Колиб фабриканти не згодилися на умови, юнія грозить страйком, на котрий вийде коло 50,000 робітників.

ПОМІЧ ДЛЯ БУДОВИ РОБІТНИЧИХ ДОМІВ

ОЛБАНІ, 22. марта. — На домагання робітничих юній має ться незадовго внести в стейтовій легіслятурі проект закона про допомогу для будови домів для робітників. Допомога має бути дана для робітничих будівельних кооператив.

ЗАБОРОНА ВИСИЛКИ ОРУЖА ДО ГОНДУРАСА

ВАШІНГТОН, 22. марта. — Президент Кулидж видав проклямацію, котрою забороняється продаж та висилку оружа до середно-американської республики Гондураса, в котрій тепер йде горожанська війна на три боки.

Сенатор Бора виступив у сенаті з критикою висилки американських маринарів до Гондураса. Говорив він, що в той спосіб „балканізується" середну Америку.

НЮ ЙОРК ОСЕРЕДКОМ КУБАНСЬКОГО ЗАГОВОРУ

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Сюди прийхав один кубанський генерал, щоби розслідити діяльність тайного товариства Кубанців, котре працює в Нюо Йорку, а котре має на цілі повалити теперішний кубанський уряд.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ

НЮ ЙОРК, 22. марта. — В нюйоркськім порті зударилися зі собою великий корабель лінії „Гвайт Стар", Олімпик, що виїзджав до Савтгемптону, з кораблем Форт Сейнт Джордж, що виїзджав до Бермуди. Оба кораблі мусіли зараз вернутися назад до порту. На Форт Сейнт Джордж було три особи ранені. На Олімпику, котрий віз 1,170 пасажирів, зімліло 6 жінок, але ніхто не потерпів упокоджень. Шкоду оцінюють на 150,000 долярів. Бермудський корабель буде мусіти відкликати свою подорож.

НАЙШЛИ ЧЕРЕП З ПЕРЕД-ІНДІЯНСЬКИХ ЧАСІВ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, 23. марта — Підчас копання під будову найдено тут старий череп. Знатоки Інстітуту Карнегі в Вашінгтоні, котрим показано сей нахід, кажуть, що череп походить ще з часів перед-індіянських та що череп походить з якогось дуже низько розвиненого чоловіка.

ЦЕРКОВ ОБСТОЮЄ ПРИ ТАНЦЯХ

НЮ ЙОРК, 23. марта. — Церква св. Марка на Бавері таки дала танці в церкві, хоча епископальна церква, до котрої вона належить, проти сього протестував. Перед церквою була така маса народа, що ледвіж дуже мала її частина могла ввійти до середини. На „розкошування з танцями" було 50 проповідників сеї церкви.

ЯК ВИКОНУЮТЬ ПРОГИБІЦІЙНІ ЗАКОНИ.

НЮ ЙОРК, 21. марта. — Джан Свіні, командант поліції в східній части нюйоркської дільниці Бруклина, предложив поліції звіт, що в цілій дільниці на 475 салунів, які там істнували підчас заведення прогибіції, замкнено досі всего 20 до 30. Решта веде бізнес, як давнійше, лишень з богато більшими зисками..

АМЕРИКА ВТРАТИЛА ПОВАГУ.

ВАШІНГТОН, 23. марта, — Конгресмен Бритєн, котрий вернув з подорожи за границю остерігає американський конґрес перед тим, що Злучені Держави, коли далі будуть вести таку політику, як досі, зовсім втратять повагу серед других держав.

ЗНОВА „СИНІ ЗАКОНИ".

Джерзиситська поліція знова робила облави на людий, нарушуючих „сині закони" про строге святкованне неділі. Сеї неділі найдено в одним Джерзи Сити 1,705 „злочинців, межи котрими зачислено також продавців цигаретів та гуми до жування.

ТЕОЛЬОГІЧНІ ДЕБАТИ.

В суботу вібулася в Нюо Йорку, в великій галі Карнегі трета з ряду теольогічна публична диспута. По одній стороні ставав фундаменталіст др. Стретон, пастор одної баптиської церкви, а по другій модерніст Патер, пастор одної унітарійської церкви. Дебатували вони над питанєм: Чи чудотворне уродженне Христа з Діви є фактом та чи воо є сущно потрібне для християнської науки?

Відомо, фундаменталіст обстоював, що непорочне уродженне є факт і що воно є потрібне для віри Христіянина. Модерніст був проти одного й другого.

Судді дебати рішили, що дебату виграв модерніст, котрий обстоював при тому, що віра в непорочне початте Христа не є докончечною частиною віри Христіянина, бо колиб воно було, тоді требаби не признати Христіянам всіх віроісповідників унітарійської віри, отже й бувшого президента Тефта, всіх віроісповідників універсалістичного віроісповідання та велику частину Квейкрів. Судді видали оречення лишень про питанне, хто виграв дебату, а не рішали питання, як на їх думку воно справді є.

ПТИЦІ ГИНУТЬ У ВОЗДУСІ.

На фарму Линиката в Берлінґтоні, Нюо Джерзі, впало велике число нежиих птиць. Видно вони летіли хмарою, а в воздусі захопила їх смерть. Учені природники застановляються над небувалим фактом. Дехто додумується, що причиною смерти були струї електрики, висланї радіовими апаратами.

КЛЕНСМЕНИ ПРОТИ ПРАВА ВІЛЬНОГО СЛОВА.

Громада замаскованих Клєнсменів вийшла на одий збори в Бофало, Нюо Йорк, на котрих говорив мейор міста Шваб, та ошрикани не дала йому говорити. Мейор загрозив, що віддасть справу до суду.

СКУСЖЕНА СОБАКА.

В Байоні, Нюо Джерзі, та околиці собаки покусали послідними днями 8 дітий. Поліція вбила двох псів, та віддала їх тіла для розгляду лікарів. Лікарі переконалися, що одна зі собак була скажена. З огляду на те, лікарі порадили всім дітям, покусаним собакою, щоби вони далися нащепити проти собачої скажености.

З ТЕАТРАЛЬНИХ НОВИН.

В понеділок, 24. с. м., зачала виступати в театрі Винтер Гарден в Нюо Йорку (при Бродвею і 50-тій улиці) артистка Імператорської Опери в Петербурзі баронеса Михайлина Войс Гаррет.

Її перший виступ на американській сцені викликав велике заінтересованне в артистичних кругах і серед публики.

МАЄТОК У ПОДУШЦІ.

Приємно здивованою була одна мешканка Льондону, що на днях купила на прилюдній ліцитації подушку. Бажаючи перш усього гарно вичистити її, казала її перешити. І ось у пірю найшли скарбових бонів національної оборони на суму 2.000 фунтів шт. (1 ф. шт. — 40 мір. мп.) і богато иншых вартісних паперів. Тому, що ніхто не зголосився в справі того майна, щасливе придбання стане власністю властительки подушки.

СТАРУШКА ЗГОРІЛА В ОГНІ.

В Краківці (яворівського повіту) вибухла пожежа в стайні господаря Йосифа Суроти. Тогосамого дня Сурота дав ніччіг 60-літній бабусі Марії Фартух. Підчас гашення пожежі люди зовсім позабули про старуху і вона згоріла на попіл.

—o—

ЮВИЛЕЙ ШЕВЧЕНКА НА УКРАЇНІ.

Рада Народних Комісарів України установила день 11. березня с. р. яко день ювилею в 110-літні уродини Шевченка.

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК ВІДУЄ.

Видавництво Української Молоді у Празі отримало, як і минулого року, Звідомлення Всеукраїнської Академії Наук у Київі з примітков, що Академія і цим разом не має фонди видати цього звідомлення. Празьке видавництво звертається з покликом до всього громадянства взяти участь у виданню звідомлення найвищої української інституції, яка найшлась у такому стані, що не всилі друкувати не то свої великі праці, але й самого звіту про свою діяльність. (Це надзвичайно цікавий причинок до характеристики метод, якими ведеться українізаційний курс на Наддніпр. Україні; відношення офіціяльних радянських властей до українських наукових институцій і взагалі всієї українізаційної політики, що з одного боку вимагає найбільш інтензивної праці всіх українських культурних чинників, з другого каже загибати найпотрібнійшим культурним установам!) Тимчасом поява у світ такого звідомлення має для Академії велицезне значіння. Нпр. після виходу звідомлення Академії за 1921 р., яке назване пражське видавництво розіслало усім Академиям Наук, Високим Школам і Нац. Бібліотекам усього світу, почали надходити до нашої Академії книжки й звідомлення других Академій та Наукових установ, чим допомогли нашій Академії навязати звязки з чужоземними науковими установами. Пожертви надсилати по адресі: Видавництво Української Молоді, Конто Е. Вировоого, Земельний Гіпотечний Банк у Львові.

Чи Ви є передплатником „СВОБОДИ"?

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить кождого дня з виїмкою неділі і свят.

„СВОБОДА" подає цікаві новини американські і краєві.

„СВОБОДА" також подає найсвіжійші відомости з теперішних подій в старім краю.

Передплата виносить в Злучених Державах:

На рік $7.00
На пів року $3.75
На три місяці ..... $ 2.00

В Джерзи Сити і заграницею:

На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці ..... $ 2.75

Звертаємо увагу, що на кредит ніякому не висилаємо часописи.

Гроші належить висилати вразі в замовленнем на почтовім або експросовім money-order або в реґістрованих листі на адресу:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ДРУКАРНЯ

У. Н. СОЮЗА „СВОБОДА"

виконує старанно, якнайшвидше і по час всякі друкарські роботи як:

СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТІКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛІ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦЬ.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ЛЕОН ТРОЦЬКИЙ ЗА СКАСОВАННЄМ ВЕРСАЙСЬКОГО „МИРОВОГО" ДОГОВОРУ

МОСКВА, 23. марта. — Большевицький комісар війни Леон Троцький, котрий тепер живе на вакаціях в Сухум Кале на Кавказі, переслав тутешньому американському кореспондентови Ісаякови Дон Левінови відповіди на його питання.

На перше питанне про вплив смерти Леніна на большевицьку владу він відповів, що вона устоїться, бо опирається на науці Маркса.

На друге питанне про значіннє признання Росії другими державами Троцький відповів, що наперед не може предсказати.

На трете питанне про значіннє правительства Партії Праці в Англії, сказав, що Англія має змогу виратувати від революції, якщо правительство Партії Праці переведе важні реформи. Він заявив, що на його думку Менденалд повинен вивінчати програму важних внутрішніх і заграничних реформ. Як парлямент їх відкине так Партія Праці побідить при нових виборах і таки реформи переведе.

Вкінці відповів на чергове питанне, що большевицький уряд дуже радо буде співділати з англійською Партією Праці задля розоруженнія, справи економічних взаємин і скасованнія версайського „мирового" договору.

АРЕШТОВАННЄ ЧЛЕНА УРЯДУ ПЕТРУШЕВИЧА У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ, 1. марта. — Дня 15-го лютого с. р. арештувала тут польська поліція д-ра Ярослава Селезінку, бувшого уповажненого для військових справ при Галицькому Уряді у Відні.

Він вернувся до рідного краю нелегальним способом.

Польська окупаційна влада розведе проти нього судове дохожденне за... „державну зраду".

НАРАДА В СПРАВІ „ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ"

ЛОНДОН, 23. марта. — Британське правительство постановило дати почин до скликання наради представників аліянтів і Америки в справі німецьких „воєнних відшкодовань".

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ПРОТИ ПЛЯНУ КОМІСІЇ ДОСА

ПАРИЖ, 23. марта. — Тутешня преса заявляється проти принятя пляну комісії Доса у справі аліянтсько-німецького порозуміння.

Французькі газети кажуть, що Дос вірить, що Німеччина буде платити, але Француси в се не вірять і не повинні приняти його пляну.

ФРАНЦІЯ КЛИЧЕ АНҐЛІЮ НА КОНФЕРЕНЦІЮ

ПАРИЖ, 23. марта. — Французьке правительство звернулось до англійського правительства з предложенєм скликати спільну нараду задля обговорення пляну забезпечення Франції перед нападом Німеччини.

КАНЦЛЄР МАРКС ЗІ СТУДЕНОЮ ВОДОЮ

БЕРЛІН, 23. марта. — Німецький канцлер Маркс промовляв нині на передвиборчих зборах в Ельберфельді.

Його промова була студеною водою на горячі голови німецьких націоналістів, котрі відкидають версайський „мировий" договір. Він сказав, що Німці повинні погодитися з дійсностю і перейти хрестний шлях, який приняли на себе у версайському „мировому" договорі, а не робити собі надій, що підрвуть його на кусні.

„ОДИН НАРОД, ОДНА ДЕРЖАВА, ОДИН ЦІСАР"

БЕРЛІН, 23. марта. — Німецькі монархісти зачали передвиборчу агітацію під кличем: „Один народ, одна держава, один цісар".

Вони агітують за відміненнем версайського „мирового" договору, за проголошенєм монархії в Німеччині і обединенєм всіх німецьких земель в одну державу.

Баварці видвигають кандидатуру бувшого німецького адмірала фон Тірпіца на президента Німеччини, в надії, що по ньому прийде кайзер.

В РУРЩИНІ

ПАРИЖ, 23. марта. — Німецькі промисловці в Рурщині не хотять відносити умов з французькою окупаційною владою.

НОВІ КАРДИНАЛИ В АМЕРИЦІ

РИМ, 23. марта. — Завтра будуть іменовані американські католицькі архіепископи Гейс з Нюо Йорку і Мунделяйн з Чікаго кардиналами.

5-І РОКОВИНИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАШИСТІВ

РИМ, 23. марта. — Нині був тут зїзд представників фашістських організацій з цілого краю з нагоди 5-их роковин основання сеї організації.

На обхід прибули представники більше як 500 міст.

НЕ ПРОГОЛОСИЛИ РЕПУБЛИКИ ТІЛЬКИ СКИНУЛИ ШАХА

ЛОНДОН, 23. марта. — Перси покинули гадку про проголошенне перської республики. З Тегерану, столиці Персії, повідомляють, що перський парлямент відкинув плян проголошення республики, а тільки скинув з престола шаха Агмета Мірзу, котрий тепер у Парижі, а проголосив володарем Персії його дволітнього сина, в котрого імени буде правити регент.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
ПЕРЕДПЛАТА:
Single copy 3 cents. Поодинокe число три центи.
One year ..... $ 7.00 На рік ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75 На пів року ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00 На три місяці ..... $ 2.00
On Foreign and Jersey City Rates.
В Джерзи Сіті і заграницю.
One year ..... $10.00 На рік $10.00
Six months ..... $ 5.00 На пів року ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75 На три місяці $2.75
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші якщо на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

НОВІ НАФТОВІ ЖЕРЕЛА В БИТКОВІ.

АМЕРИКАНЦІ В ГАЛИЧИНІ.

Битків (повіт Надвірна, Галичина) є сьогодня після Борислава найважніщим нафтовим центром Східної Галичини. Битків лежить у гірській долині і має пас нафтових шибів, розсіяних на віддаль сто метрів від себе. Тепер вертять нові шиби в напрямі гори Ділок. Шукають тяжкої роли, яка повинна показатися у великій скількости. Верчення відбувається канадійською линвовою системою. Це найновіша система в галицьких верченях. Переважно Американці переводять ці праці. Вони бажають переняти в свої роки весь цей нафтовий промисл. Є й американські інжинїри. Американці вступають як акціонарі до нафтових спілок. Чи не повинні би використати цієї нагоди й американські Українці, наскільки воно лише можливе?

В Биткові вертять між иншими консорції „Франко-Польонез" й „Італійка".

Цікава продукція битківської ропи. Перед війною продуковано з 45 отворів до 14 вагонів ропи денно. Нинішня продукція впала до половини передвоєнної продукції. Тепер вертять чотирнайцять отворів. Літом мають вертіти ще більше.

Битківська ропа належить до найлекших, а містить аж 90 процент бензини. Тому здогадуються, що там йусить бути і тяжка ропа. Ропа просякає цілинами; добувається з пирших плитких верств землі у вид. т. зв. „мазюки" або „гнилої води" вже 300 метрів під поверхнею. Така мазюка е теж у Слободі Рунгурській (коло Коломиї). Вона дуже добра для смарів.

Ропа, що її добувають тепер, є меньше-більше 600 метрів глибоко. Перепроваджують ропу рурами до резервоарів. Верчення поширюються все більше. Биткив може перемінитись у великий нафтовий басейн, коли вертіти-муть поза Пороги, Старуню, Прислуп і Солотвину. Ропа сягає до ріки Прута. До верчень і до помпування вживають переважно парових машин.

В Старуні є поклади земного воску. В покладах цих найдено тому кілька літ знаменито законсервованого носорожця. Тепер він є в музею Дідушицьких у Львові.

Фірми в Биткові, розуміється, чужі або й ворожі нам. Чужинці роблять казочні маетки на нафті, на дереві доставляваному для будови шибів, варстатів і магазинів. Дерево в нафтовому промислі дуже важний чинник. До одного шибу треба 120 кубічних метрів дерева. Ріжні бизнесмени викупили дооколичні ліси на богато літ для сих цілий. Сталь і залізо спроваджується з Австрії, Німеччини, Англії й Америки, бо в краю нема доброї. Відносини економічні некорисні, все дорожіє, як у Бориславі. Шинки (салуни) множаться як гриби по дощі.

Пригадуються „Борисланські оповідання" нашого безсмертного Івана Франка: Для чужинців капітал, для місцевого українського населення горівка, щоби його нищити матеріяльно й морально на його власній, потом і кровю злитій землі...

Поляки вже взялись також на добре до „народової" праці. Палата роботодавців буде вже косцюлек і польську школу. На сю ціль уподатковано всі фірми.

У звязи з розвитком нафтового промислу підносяться і повітове місто Надвірна. Туди звертається весь дооколичний нафтовий рух. В Печеньківні нафтова рафінерія нечинна; в Слободі Рунгурській покищо тихо, ніхто не зважується там на глибокі американські верчення, а певно і там є жерела. В Надвірній побудовано мешкальні будинки для персоналу, магазини, варстати, бюра. Одна фірма хотіла відбудувати спалений Москалями підчас війни ратуш, під услівем, що займе перший поверх для себе на нафтові бюра на 25 літ. Міська рада не згодилась. Тому нафтові підприємства будують доми для персоналу на приватних грунтах. Надвірна дуже знищена за часів війни, а всетаки тепер тут великоміський рух. Увихаються авта тягарові й особові, які має кажда фірма. Рух цей відбувається між Надвірною, Битковом, Пасічною. В Пасічній є також копальня нафти.

Так Надвірна зі своїм рухом подобає на велике місто. І знову має місцеве українське населення нагоду дивитися на [illegible] явище, як на його землі збогачуються чужинці у ворожий їм безчинний й бездомічний жебрак глядить на це з боку.

Отже на закінчення щераз годиться запримітити:

Чи не приступати би нашим маючим Українцям, головнож американським емігрантам до битківського нафтового промислу? Хай не йдуть усі скарби нашої батьківщини в чужі руки.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧИТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

НОВЕ ПРО АРХИПЕНКА.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

—о—

Може бути, що за своїми американськими успіхами Олександер Архипенко забув про Европу. Але Европа не забула про нього.

Цими днями в Липську вийшла з друку нова книжка про пронашого славного різьбяра. Написав її д-р Еріх Візе, бувший директор липського музею витворної штуки. Книжочка невелика: має всього 8 сторінок тексту й 53 світлини. Зовнішній її вигляд також досить скромний: невеликий формат, звичайний папір.

Зате своїм змістом праця д-ра Візе служить цінним доповненням до великої й роскішної монографії про Архипенка, виданої торік „Українським Словом".

У вступі подаються уривки з автобіографії Архипенка, а також деякі його думки про суть і завдання мистецтва. Світлини знайомлять нас з багатьома творами, яких нема в дотепершніх виданнях. Серед цих творів є зовсім давні, що з 1909 року, й цілком нові, які повстали в Берліні в роках 1922 і 1923.

Незвичайно цікаво порівняти ці давні й найновіші твори. З одного боку вони показують лінію розвитку мастера, хід його удосконалення. Але разом з тим вони служать не збитим доказом, що Архипенко вже на перших щаблях свого творчого шляху мав цілком вироблений власний світогляд і власну техніку, що він, немов Мінерва з голови Юпитера, прийшов на світ цілком „готовим". Так удосконалюватись і всеж залишатись самими собою можуть лише правдиві генії.

Не треба й казати, що в цій новій книжці Архипенко презентується як Українець. За останні роки це вже зробилось в Европі самозрозумілістю.

* * *

Про Україця-Архипенка пише також д-р Ф. В. на сторінках великої, німецької часописи „Франкфуртер Цайтунг" (ч. 98 з дня 6. II. с. б.). Нагоду до написання цеї статті дала монографія „Укр. Слова", про яку автор каже:

„Цілий твір представляється нам так, що маємо підставу дякувати за нього мистцеви, авторови тексту (проф. Гільдебрандтови) й видавцеви".

При тій нагоді автор статті згадує, що в минулім році Архипенкові виконав у Франкфурті цілу низку портретових погруддів, які належать „до найкращих пластичних творів нашої епохи".

Про цілу Архипенкову творчість автор висловлюється з великою пошаною, називає її „пророчою" й „переходом з одного світу в другий".

* * *

У минулім році Архипенко мав свою виставу у Празі, й тут були навязались переговори, щоб він виконав портретове погруддя президента республіки Т. Масарика.

Президент тоді не мав часу, щоб уділяти Архипенкови тих кілька годин, яких треба для виконання погруддя. Але він обіцяв, що через півроку обовязково знайде на це час. Тепер півроку минуло, Архипенкова слава зросла ще більше, й чеський президент напевне був би радий, коли-б його риси увіковічнив великий український різьбяр.

Шкода буде, коли з цеї справи нічого не вийде.

Радянин.

ВНЕСОК ПОСЛІВ УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ

в справі трагічної і таємної смерти в поліційному арешті ві Львові при ул. Яховича Ольги з Левицьких Бесарабової.

Дня 9. лютого б. р. панство-ва поліція арештовала ві Львові мешкаючу при ул. Виспянського 34, Ольгу з Левицьких Бесарабову, вдову по інженері Дмитрові Бесарабі, котрий як австрійський офіцер згинув під час світової війни на італійському фронті.

Дня 13. лютого, зараз після першого допросу, знайдено її труп в келії поліційних арештів при ул. Яховича ві Львові.

18. лютого її брат Северин Левицький, учитель учит. семінарії ві Львові, довідався від надкомісара поліції Вагнера, що його сестра Ольга Бесарабова поповнила самовбийство і на державний кошт похована без завідомлення о тім родини.

Також у сестри покійниці, учительки в Городку (14 милі від Львова) Іванни Левицької відбулася ревізія, правдоподібно вже після смерти її сестри, бо в часі ревізії один з агентів поліції запитав її, чи її сестра Ольга приймала якібудь наркотичні вещества". І имого того, що поліція знала, що покійниця має брата, учителя уч. семінарії ві Львові і сестру в Городку, не важала за потрібне повідомити їх про смерть сестри і таємно похована покійниця.

Львівська польська преса донесла про випадок самовбійства в поліційному арешті зараз на другий день, а між иншим „Курер Львовський" з дня 15. лютого, а „Дзєнніх Людови" з дня 19. лютого донесли, що Юлія Баровська, релігії греко-католицької, літ біля 20 арештована „на провінції", „за влочєговство" покінчила самовбийством в поліційному арешті при ул. Яховича. Обидві газети черпали, відомости тільки з протоколу в поліції.

В якій цілі поднята з Ольги Бесарабової, літ 35, арештованої ві Львові підчас загальних арештів в справі Українського університету, подала пресі ті фальшиві відомости і дати. А иншого випадку смерти в аресті поліційному при ул. Яховича в тому часі не було.

Коли-ж 16. лютого адвокат д-р Олександер Марітчак, інтервенюючи в справі арештованих українських студентів, запитав комісара Кайлана: „чи правдива поголоска про смерть Ольги Бесарабової — одержав від нього відповідь: „Пан читає газети, а в газетах було все докладно про це подано".

Подаючи до відома той страшний випадок нині відмічаємо вносить:

Сойм-візване Уряд, а зокрема Міністрів Справедливости і Міністра Справ Внутрішніх, щоби:

1) Прокураторія при окружному карн. суді ві Львові зарядила негайно оглядз трупа мертвої Ольги Бесарабової, котра невідомо коли і невідомо де похована;

2) При оглядзі трупа, щоби були рівнина мертвої, судові лікарі, а також лікарі, котрих викличе родина,

3) Міністерство справедливости негайно вишле делегата до Львова, котрий повинен на місці зробити дохождення в тій справі, щоби справа трагічної й неясненої смерти Ольги Бесарабової була висвітлена.

4) В випадку викриття винновників смерти Ольги Бесарабової, а виновники ті находяться в поліційному арешті при ул. Яховича ві Львові, зарядити найстрожайше слідство, щоби найти не тільки виновників, але і підставу цього трагічного випадку.

Варшава, дня 21. лютого 1924.

СПРАВА БЕСАРАБОВОЇ ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ СОЙМОМ

На засіданню польського сойму 6. марта пос. Хрущкий мотивував нагле внесення в справі трагічної смерти Ольги Бесарабової. Ціла палата вислухала уважливо промову пос. Хрущкого. Пос. Хрущкий зясував подрібно історію смерти Бесарабової. Колиж відчитував лист стукентки медицини, правиця счинила галас. (Відтам теж упав оклик: „Такого листа то хіба ви писали!" П. Хрущкий: „То хіба ви фальшуете!") Марш. прикликує бесідника до порядку. На лавах лівиці счинилася метушня, галас, бють об пульти.

В самому мерітум справи внесколадень зясовує історію арештування Бесарабової, її побут в аресті, вкінці її смерть. Питається міністра справедливости, тому поліція подала пресі видумане, прізвище „Барановська", чому про смерть Бесарабової не повідомлено рідні, чому похоронено покійну на держ. кошт, чому кілька днів після смерти Бесарабової приймали в арештах харчі для неї, чому поліц. агент випитував після смерти Бесарабової членів її рідні, чи покійна заживала наркотики. Громадська думка така, що на поліції Бесарабову трактували не по культурному, вимушували на ній визнання нелегальними способами, побито її страшно і скатовану вкинено до визничної келії. Бесідник констатує, що ціла історія про самовбійство видумана. Описує відмінно вище згаданий лист студентки, присутної при першій секції тіла. Зі змісту листа виходить, що на тілі покійної були сліди страшного побиття.

Описав мін. справедливости Вигановські зясував хронологічно перебіг подій аж до другої секції тіла, кладучи головний натиск на це, що покійна належала до шпіонської організації і брата визначну участь у заговорі, дальше що Б. поповнила самовбійство і на поліції не били її (на лівиці счинився галас. Окликн: „Ви пересуджуєте висліл слідства! Поповнила самовбийство, так як студент Бжоза!") Мін. заявляє дальше, що пороблено заходи для сконстатування смерти Б. доктором лікарським оглядини не сконстатували її окончено. Крім цього власти перевели переслухання свідків, котрі позволять на конкретні внески. Заряджено переслухання вязнів, котрі критичного дня були в цих арештах. Їх зізнання дали негативний висліл. Вкінці заявляє мін., що поліція найшлася в найбільшому порядку й поступала згідно з приписами закона (на лівиці счиняється галас, бють в пульти. Падуть окликн: „Хто дальше вестиме слідство, чи пан Кайдан?" „А що з лікарським оречением пр. Серадзкого?". „Що кажуть синяки на тілі покійної" У

Пос. Хрущкий ставить формальне внесення на отворення дискусії над заявою мін. Вигановського, котрий у своїй промові не торкнувся цього, що діялося в днях від 13. до 21. лютого с. р., цебто за час, як до прокуратури вплинуло письмо брата покійної. При голосуванню за формальністю заявилися нац. меншости, ППС. і Вивоженне, наслідком чого внесення не одержало більшости. Опісля голосували над самою наглістю внесення. Наглість відкинено теж анальогічною скількістю голосів, тому відіслано його до адміністрацийної комісії.

* * *

На конвенті сеніорів 6. ц. м. пос. Хрущкий заінтерпелював маршалка в звязи з відложенем нагалого внесення Українського Клюбу в справі трагічної смерти Бесарабової. Пос. у безнастанному відкладанню заявив деяку тенденційність. Марш. Ратай сконстатував, що устален денного порядку залежить від сойму і заперечує, що справа не має ніякої прикмети тенденційности.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

БРАК ВІРИ В СЕБЕ.

(З канадійського „Укр. Голосу").

Український нарід жив довгі століття в неволі. Коли з приходом Татарів до Европи українська держава упала і українська земля дісталася під Польщу, Поляки взялися до знищення українського народу. До своєї цілі йшли вони двома дорогами. Одною з них було перетягання верхів українського народу на польське. Підкупством, єзуїтськими інтригами, погромами і другими подібними способами вони поволи перетягали українських панів, княлинських бояр і князів, на свій бік, спольщили їх так, що вони зовсім пропали для українського народу. Инше було поступованння Поляків з низшою клясою українського народу, з селянами. Поляки поволи оберднули їх на щось в роді худоби, в безправних панщинних хлопів. Панщизняний хлоп був в повнім значінню того слова рабом свого пана. Пан міг робити з ним, що хотів, а хлоп не знав нічого права, як над панську ласку. Коли який хлоп мав в собі крихітку людської гідности, коли відважувався думати про такі річи, як воля, право, справедливість, то польський пан скоро з ним справляся. Буки були ще найласкавійшим способом кари на непокірних селян. Дуже часто польські пани такими предками йоси і уха обрізували, шкіру з них пасами дерли, на палі їх саджали, різали на кавалки при помочи коліса, яке нераз бачимо в бучерні до різання шинки. Отжак з покоління на покоління вимущували Поляки тих Українців, що мали в собі більше людської гідности. Ділали при життю тих, що вміли коритися, підлещуватися, упідловатися, твітися. А се звісна річ, що прикмети батьківчерезходять на дітей. Се „перечищування" українського народу тяглося сотками літ. І в такий спосіб Поляки в значній мірі вдалося упідлити український нарід. Се не є простий случай, що тільки в Україні є в усіх Українців найдрібніші, найпокірніші, найбільше весилі, одним словом показують найбільше робських приймет. Се наслідок того, що галицькі Українці були найдовше в польській неволі, бо сімсот літ.

Довголітна неволя лишила свої сліди на українськім народі. Упідлити український нарід до краю нашим ворогам не вдалося, але що вони упідлили його до значного степення, се кождий може легко побачити. Наші злі „національні" прикмети є здебільша наслідком нашої довголітної національної неволі.

Одною з тих прикмет є наш брак жертвенности, другою брак віри в себе. Раб ніколи не бувби добрим рабом, якби вірив, що він сам і ті, що разом з ним йдуть в ярмі, мають в собі щось доброго. Раб має для себе і для своїх ту саму погорду, яку має для него і для його товаришів його пан. Раб здібний добачити добре тільки в тих, що не є такі самі, як він. Наш український раб бачить добре тільки в чужих. Отсе є причина, чому ті самі Українці, які не хотіли коритися українському урядови, з такою легкістю піддалися урядови польському, або московському. І зізнов се не є простий случай, що між галицькими Українцями московський большевизм найшов більше поклонників, чим між Українцями з другого боку Збруча. Люде з рабськими душами вважають се за своєго рода патріотизм, коли з ненависти до злого польського пана можуть похвалити пана московського, уявляючи собі його іщпим паном.

Українцям бракує віри в себе. Сей брак віри видно скрізь. В Українців не богато великих людей, але й не так легко в Українців стати великим чоловіком, як в инших народів. В Англіїців в десятеро лекше стати великим чоловіком, чим в Українців, хоч Англіїці мають своїх великих людей стільки, що могліб ними цілий світ обділити. В Англіїців розмірно легко стати великим чоловіком. Чому? Бо Англіїці не ставляться до себе з упередженням. В нас діється навпаки. Ми маємо упередження до всіх незнакомих, а до себе взагалі найбільше. Коли Англіїць стрітить незнакомого, він приймає згори, що се чоловік порядний, а за злого буде вважати його аж тоді, коли дістане докази, що се дійсно злий чоловік. Натомісць Українець, стрітивши незнакомого, приймає згори, що се мусить бути якийсь лишок і зачинає шукати за доказами на своє підозріння. І знов цікава річ. Українець найскорше повірить тому, котрого найскорше признає за свого ворога. Годі сказати, що Українці люблять Жидів. Але Українець ніколи так скоро не повірить другому Українцеви, як Жидови. Чому се? Бо Українець як вже разгодився з тим, що Жид мусить бути його ворогом, то перестає мати підозріння щодо него. З хвилею, як незнакома людина перестає бути для нас загадкою, ми в відповідних границях звіряємося їй. Отже Українець швидше звірується Жидови, Полякови, Москалеви, Англіїцеви, чим другому Українцеви. Він згори переконаний, що другий Українець мусить бути злий і так довго йому не вірить, поки не переконається понад всякий сумнів, що се таки чоловік добрий. А-ле нераз життя є за коротке, аби про се переконатися.

Хто з нас знакомий з послами, міністрами, великими бизнесістами і другими визначними людьми в Канаді, то знає, що се не є люде з якоісь инакшої глини, чим ми. Се є люде з недостатками, і з хибами. Між Українцями можнаб також людей найти, або й кращих. Коли одначе инші кращі люде остаються незвісними, то Англіїці, нераз бога-то менше здібні і вартісні, вибиваються на самий верх суспільности. Се тому, що Англіїці не обливають своїх зимною водою недовіря і упередження, а дають їм принуку і поміч, а ми так довго від своїх надійних людей відвертаємося, так довго їм навіть шкодимо, поки або не знеохотимо їх, або поки вони нам наперекір не докажуть своєї вишости, своєї великости. В нас великість великих людей часто відкривають аж по їх смерти... В нас Мазепа, Драгоманів, Франко тище тому, нині, рухаються за великих людей, що вони вже не живуть.

І нині в нас є великі люде. Будучність покоління будуть нам заздрости, що ми жили в тім часі, коли живуть сі люде. Будуть нам заздрости, що ми з ними стрічалися, говорили, розбили. А ми? Не всі з нас, боронь Боже, але бодай деякі з нас О, ми частенько й камінчиком кидаємо на тих людей. Бо ми це віримо, що вони великі, не хочемо в се повірити, бо нам в голові не може зміститися, що люде, з якими навіть ми могли стрічатися, говорити і робити, можуть бути чимсь ліпшим від нас. А про себе ми маємо глибоко в душі закорінене переконання, що ми таки з пірші від других людей. Таке нам говорить здідичений по наших предках дух рабства. Рабство ще з нас не вишуміло, ой ні! Це наші діди робили панщину...

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

ПОДЯКА

—о—

До світлої Управи Укр. Нар. Союза, Джерзи Сіті, Н. Дж.
На руки Вп. . Ром. Слободяна.

Отсим маємо честь потвердити одержанне чека на $150 яко ласкаву жертву для наших сиріт від Хв. Уряду Організації У. Н. Союза.

В своїм імени і в імени сиріт, висказуємо Хв. Організації У. Н. С. найширійшу подяку за патріотичну прислугу і поміч для нашого Сиротинця. Сяя жертва тим дорожша для нас, бо отримали ми її в часі, коли дійсно потребуємо матеріяльної підпомоги. Також бачимо з сего, що Хв. Управа У. Н. С. і надальше відноситься до нашого Сиротинця з такою самою симпатією як минувшими роками і старається о щире поперте та і прихильність в наших змаганнях.

Враз із Сиротами будемо просити Всевишнього Бога, щоби щедро винагородив всіх Вп. Добродіїв як найбільшими ласками.

Остаємо з глубоким поважанєм

ЗА ЗАРЯД СИРОТИНЦЯ:
С. С. Василянки.

РОГАТИНЦІ В АМЕРИЦІ!

Передплачуйте „Рогатинця" для Ваших родин і громад у старім краю по 1. дол. нарік. Адреси й гроші посилати в редакціонних листах, у подвійній конверті, на адрес:

REDAKCIJA „ROHATYNEC",
Rohatyn, East. Galicia, Europe.

Третє число „Рогатинця" " висилається тільки цим Землякам в Америці, що вислали бодай частину передплати.

„Рогатинець" — не незвисимий ні від кого часопис, не дістає ніяких субвенцій, тому щедро складаймо підмоги на пресовий фонд і пришедпите як найбільше передплатників!

Не дайте дрімати рідному повітові в тяжку й одвічальну хвилю. 70-74

Тямте на слова Т. Шевченка, що найбільша сила в рідних слові: „Я ні сторожі поставлю слово!"

Передплата до Америки річно $1.20.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ
КАЛЄНДАР У. Н. СОЮЗА
НА РІК 1924.
ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.
БУЗЬОК, ГУМОРИСТИЧНИЙ КАЛЄНДАР
Перший український ілюстрований гумористичний календар в Америці, который містить в собі 96 дуже цікавих образків, 36 дотепних віршів, 45 цікавих приповідок і 150 дивних і коротких гвари та цікавих оповідань.
Тому, кождий хто хоче розірвати собі тугу та розвеселитись, хай зараз собі його замовить.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ З ПЕРЕСИЛКОЮ.
Замовлення слати на адресу:
„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Поодиноким своїх покупців, що маємо на складі лише

НАРАДА В СПРАВІ БУДОВИ НАРОДНОГО ДОМУ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В РОГАТИНІ

Український місячник „Рогатинець" (виходить в Рогатині) повідомляє:

Дня 3. січня с. р. відбулась, на основі § 5 про збори нарада відпоручників з рогатинського повіту у справі будови „Народнього Дому". Доволі численно явились відпоручники селяни, хоть мало було інтелігенції, а з духовенства ні сл'ід був усього один одинокий представник. Так і видно, кого найбільше обходить будова „Народнього Дому". Вибрано ширший і тіснійший комітет будови. До ширшого увійшли відпоручники з кождого села, а до тіснішого 15 членів. Головою комітету вибрано через аклямацію о. шамб. Степана Городецького. Треба сподіватись, що новий тіснійший комітет забереться жваво, з молодечим жаром і завзяттем та витривалостю до діла в тісному контакті з членами ширшого комітету й уже найдальше за рік пишатиметься в Рогатині народна плата.

НАДЗВИЧАЙНІ ЗБОРИ

В ГЕМТРЕМК, МИШ.

всіх членів Українсько-Американського Політичного Клюбу

— відбудуться —

В НЕДІЛЮ, 30. МАРТА 1924

о годині 1-ій пополудни

в „Українській Хаті", 2240 Grayling St.

Обовязком кожного члена прийти на збори. Справа важна відносно вибору уряду міста Гемтремк. Кожний Українець-громадянин Америки, замешкалий в Гемтремк повинен сповнити як слід свій обовязок, та в день 7. квітня голосувати лише на тих кандидатів, яких Українсько-Американський Політичний Клюб офіціяльно піддержує, а іменно: 70,72

FRED B. DIBBLE, на майора міста
JOSEPH J. MITCHELL, на секр. міста
WALTER G. MERIQUE, на скарб. міста

На рядних міста голосуйте тільки на:

DANIEL L. MINOCK CHAS. TIMM, HENRY M. JACOBS

На зборах дістанете поучення як голосувати. Не голосуйте на своїх історичних ворогів Поляків. Всі як один голосуйте лише на повище наведених кандидатів. Прийдіть всі на збори. Присутність кожного члена важна.

ЗА КЛЮБ:

М. Гевко, председатель,
Сильвестер Гривнак, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОДАТКИ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

—o—

„Пролетарська Правда" з 20. лютого с. р. обговорює завдання фінансового апарату у звязку з новою грошевою реформою. (Як відомо — тепер введено там т. зв. „червінці"). Та грошева реформа може мати лише тоді успіх, коли буде буджет без дефіциту. Щоби сотворити умовини для уложення такого буджету, треба стягнути всі податки. Одначе на ген області показуються великі недостачі.

В Київщині справа податків представляється так:

Висота податків	Виповнено:
Промподаток 450,000	37,000
Доходовий под. 586.000	150,000
Сільськогос. под. 22,000,000	18,000,000
Господаток 7,900,000	235,000

Не вплачено ще також 2,000,000 старих податків а саме т. зв. „прямих податків".

Стверднвши такий стан „Прол. Правда" жадає напруження всіх сил, щоби доконче до 1. квітня стягнути передусім всі сільсько-господарські податки і то безумовно повних 100 проц. Як що не вдасться зробити цього до 1. квітня, то після того внаслідок полевих робіт та інчих перепон не буде можна стягнути того податку.

Далі нарікає, що при стягненю податку по містах нема потрібного натиску, а податники без твердої руки самі не почуваються до відвічальности що до сповнювання державних обовязків.

Дуже погато стоїть справа з доходовим податком, бо велика частина дуже засібних людий, яких сотворила нова економічна політика як „біржевики", „комісіонери", „барашівники" і т. п. ухиляються рідними способами від плачення.

Щоби стягнути всі податки радить „Прол. Правда" не лише „змобілізувати" цілий фінансовий відділ, але також взяти до помочі всі інчі радянські органи, а саме міліцію, домові комітетиш професійні союзи і т. п.

Примітка Ред. „Нового Часу": Впадає в очі, що найбільший відсоток назначеного податку стягнено таки зі села, бо на 22 міл. — 18 міл. між тим коли від-промисловців, спекулянтів і т. д. стягнено заледви одну четвертину, одну десятину або й багато менче. — Та — як дотеперішня практика показала — і новий „нажім" буде звернений головно на села а не на міста.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

— Згідно з ухвалою річного засідання головного уряду У. Н. Союза отсим проголошуємо

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати до У. Н. Союза по конець місяцягмая 1924 р.

В виду того, в слідуючих трох місяцях, а то в

МАРТІ, КВІТНІ І В МАЮ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖІНОК і ДІТИЙ

почавши від скінченого 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Організуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

По блисші інформації голосіться до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

Джерзи Сити, Н. Дж., 5-го марта, 1924 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ДАВНО ОЧІКУВАНА

НОВА РАХУНКОВА КНИЖОЧКА

З ІНФОРМАЦІЯМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ З ДОДАТКОМ ДРУГИХ ЦІКАВИХ ВІДОМОСТИЙ.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Замовлення разом з грішми посилати на адресу: **„SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.**

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

РЕЗОЛЮЦІЇ

принятї Зіздом Української Національної Молоді в Празі, дня 30. і. 1924.

II. Зіздом Групи Української Національної Молоді вис. цікіл в ЧСР. висловлює свою найглибшу пошану упавшим і членам геройської Української Армії, як також всім тим борцям, котрі як не винні жертви окупантського режиму віддали своє життя в боротьбі за найвищe право нації на рідній землі.

II. Стоячи на становищи Соборної Української державности проголошеної актом з 3. і 22. січня 1919 року Зізд У. Н. М. в. ш. в ЧСР. ставить як ціль своїх змагань Незалежну Українську Державу, обнимаючу в своїх границях всі землі заселені українським народом.

III. а) Зізд УНМ. не конкретизує будучого устрою Української Держави, але стоїть на становищи, що устрій цей мусить бути висловом волі укр. народа і відповідати вимогам його душі, а маючи на ціли найвище добре нації як колективу не сміє рівночасно основуватися на надвладі якої небудь кляси- а ще гірше партії та експльоатації одної кляси другою, але мусить опиратись на гармонійнім розвою всіх кляс нації, як природних і органічних слоїв тій-ж національної цілости. А тому, що укр. нація складається у великій більшости з хліборобсько-селянської кляси, при устрою Української Держави муситься взяти в першій мірі її як основу.

III. Зізд УНМ. в. ш. в ЧСР. стверджує, що український нарід на всій своїй відвічній території находиться в стані активної боротьби за свою державність.

IV. В Української Радянській Республиці, яка являється твором накиненим укр. народови, український нарід здобуває безнастанною боротьбою можливости, які наближають його до осягнення нормальних умов державного життя.

Маючи це на увазі Зізд подерює московську диктатуру і горячо підпирає змагання українського народу напокнити державне життя Укр. Рад. Реп. українським змістом і розширити державні управнення до повної державної незалежности.

V. Зізд стверджує, що державність Західно-Українських Земель утворена Укр. Нац. Радою для оборони Зах. Укр. Земель і збереження їх для Соборної Укр. Держави є висловом змагань Західно-Українських Земель до Соборної Української державности.

В теперішних обставинах державність Західно-Українських Земель утворена Укр. Нац. Радою повинна бути розширена на всі Західно-Українські Землі які находяться під польською окупацією.

Для ведення боротьби проти польської окупації треба зреорганізувати дотеперішню Державну Владу Укр. Нац. Ради як владу всіх Західно-Українських Земель, яка мала би для українського народу авторітет єдиної законної влади і вела-б боротьбу як державна проти окупаційної влади.

VI. Маючи на увазі стан потреби Зах. Укр. Земель Зізд У. Н. М. в. ш. в ЧСР. звертається до всіх українських політичних угруповань Зах. Укр. Земель, які стоять на державницьких становищі з покликом до обєднання для успішного ведення боротьби проти польської окупації.

VII. Зізд УНМ. уважає конечним утворити єдиний емігрантський центр усіх національно-державницьких угруповань.

Зізд УНМ. уважає потрібним і корисним утворити центр в ЧСР. всіх емігрантських національно-державницьких угруповань в ЧСР.

VIII. Зізд УНМ. виходячи із заложення, що із розвязкою національного питання тісно вяжеться розвязка питання соціяльного, як також беручи на увагу економічне положення українського народу, ніяк не обстоює дотеперішнього соціяльного устрою а стремить до його переміни по бажанням Українських Трудових мас.

IX. Приймаючи на увагу те, що увесь тягар економічного та державного відбудування український селянин буде мусів винести на своїх плечах, що фактично селянство є єдиним реальним жерелом сил українського народу, а також закужачись зі селянським рухом на Україні і його прагненню до організації і набуття значіння в державі, яке йому по праву належиться, група УНМ. в. ш. в ЧСР. ставить одним зі своїх головних завдань прийти йому на поміч в здійсненню цих змагань, всім чим зможе навязуючи з ним як найтіснійший контакт.

X. Зізд Групи УНМ. вибирає екзекутиву, якій поручає переорганізованя групи в змислі організаційного реферату, як також ужиті всіх заходів для підготовання широкого Зізду, в якому би взяли участь не тільки студенти емігранти, але і студентство із Батьківщини. Зізд має відбутися в протягу цего шкільного року.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

— I. том.

СПОГАДИ.

X. (1895—1897). (35)

Тут, у Лесевича, я познайомився з зятем його, В. М. Леонтовичем, жонатим з його дочкою, яку я знав у Полтаві, ще зовсім маленькою дівчинкою. Леонтовича я позаочно вже знав, як автора „Пани і люде", „Рег redes apostolorum", що тоді друкувалися в галицькій „Зорі", під псевдонімом В. Левенка і який мене дуже цікавив, бо ми з ним були однакового соціяльного становища, то-б то обидва були великоземельними поміщиками. Ми відразу збизились і що-дня бачились то в нього, то у Волянського, з яким він був і давніще знайомий. Мене цікавило яким побитом він став свідомим Українцем, коли два його старші брати, як я чув, навіть вороже ставляться до українського руху. Він пояснив мені, що його навернув до українства відомий український меценат і патріот, Василь Федорович Симиренко, жонатий з його рідною тіткою, про якого я багато чув, але тоді ще не був з ним знайомий.

Бачучися, що я [illegible] Леонтовичем та Волянським і обмірковуючи разом всякі українські справи, ми прийшли до того переконання, що треба і в Петербурзі заснувати таку громаду, які давно істнують в Київі та Одесі. Почали перебирати людей, з яких можна було-б організувати таку громаду і побачили, що їх дуже небагато, бо старі петербурські Українці, як Берештам, Цвітковський та хіні приятелі, не схотять увійти в громаду, разом з Бородаєм та Білиловським, яких, як найенергійніших людей, обійти не можна було. Проте ми визнавали, що в Петербурзі, центрі адміністративному та інтелектуальному на цілу Росію, необхідно мати організовану групу Українців і рішили скласти громадку хоч і з невеликого числа членів, але вже після ювилейного свята, бо може тоді вясняться краще елементи, з яких має організуватися громада.

Ювилейне свято відбувалося, як івсі такого рода свята; у вечері [illegible] заставлений столами, накритими до вечері, зібралося і посідало сила всякого народу, переважно російських письменників „Малороссійського" походження, та делегатів з України і почалося читання адрес і телеграм та виголошування промов звернених до юбіляра, що сидів на покуті. Всі адреси натурально виголошувалось по українськи, телеграми-ж по російському, бо тоді на український мові телеграм пересилати не вільно було; промови-ж говорилися деякі по українському, але більшість по російському. Врешті на всі оті привітання старенький юбіляр відповів, з сльозами вворушення на очах, прекрасною українською мовою, а після його промови почалася вечеря і промови на загальні теми в звязку з відродженням українського слова. Але тільки одна невеличка „Петербурзька Газета" подала опис того першого прилюдно святкованого українського юбилею, назвавши і призвища делегатів „Київської" та „Одеської Громад". Коли В. П. Науменко прочитав цей опис юбилею, то, похитуючи головою, завважив мені:

— „Вам то нічого, а мене попечитель (куратор) не погладить по головці за те, що я виступав на юбилеї, як делегат від Київської Громади, бо чорносотенній „Кіевлянинъ" зараз передрукує це з своїми коментарями!"

Але я намагався заспокоїти його, кажучи:

— Чому-ж непремінно треба розуміти, що ми були делегатами якихсь організованих „громад", а не просто „від громадянства".

— Та вже доведеться якось вибріхуватись, одповів Науменко.

Але, як я потім довідався, що все обійшлося благополучно, бо російська преса, мабуть умисне, не подала ніяких відомостей про святкування цього ювилею, а „Петербурзька Газета" була зовсім нерозположена по провінції газетка.

На цьому юбилею я познайомився з багатьма російськими письменниками та громадськими діячами, яких знав тільки по їх праці. Познайомився натурально перш усього з ювіляром, з яким був знайомий листовно, про що я вже писав; познайомився і з Рѣпиным, про листування з яким я теж згадував. Він дуже запрохував мене на другий день до себе на обід, але я подякувавши, відмовився, кажучи, що я поспішаюся додому на Святий Вечір, а через те завтра обовязково мушу вийхати. Познайомився я і з К. Михайловським, відомим на всю Росію публіцістом та критиком, що редагував тоді журнал „Русское Богатство"? Нас скілька душ Українців звернулися до нього з питанням, чому його журнал ніколи не обізвається про український рух і не протестує проти нечуваного в світі злочинства, яке робить російський уряд, забороняючи відомим законом 76 року, українське слово. На це він відповів приблизно такими словами:

— На пожарѣ каждый спасаетъ свое имущество; мы спасаемъ свое, а ви — спасайте свое."

По суті він був російський централіст, якому українська справа була не до душі і він про неї ніколи й словом не обізвався, хоч раз-у-раз звертав увагу в своїх статтях на найдрібніші течії в житті російського громадянства, тому то й відповів нам так невиразно, ухиляючись від прямої відповіді.

Перебалакавши з людьми намиченими в громаду, ми умовились і другого дня у Леонтовича зійшлися: Волянський, Городай І ін, всього з господарем шість душ. Всі присутні знали давно про існування громад в Київі та Одесі, а Білиловський оповів, що в Харкові теж часто збираються старі Українці у д-ра Александрова, але не регулярно бо організованої громади там нема. Всі зібрані визнали конечним заснування в Петербурзі організованої сталої громади і постановили, що від того дня вона вже істнує, визначили скільки хто буде вносити що місяця грошей в громадську скарбницю, вибрали Волянського за касіера; нових членів постановили приймати як в Київі та Одесі, по згоді всіх членів громади, бо складені на такій основі громади, хоч і меньчі числом членів, не розпадаються так, як ті, що вибірають нових членів більшістю голосів. З того часу Петербурзька Громада істнувала і працювала для відродження України аж до большевицької революції, після якої всі члени її повиїздили на Україну.

В перший же рік істнування Петербурзької Громади до неї вступив Петро Януарович Стебницький, один з найвидатніщих і найвідданійших українських діячів, яких мені доводилося в своїм житті стрівати. Син священика на Київщині, по скінченю математичного факультету в Київі, вступив на службу до міністерства фінансів у Петербурзі. Коли 1903 року зо скількома професорів та громадських діячів, між якими був і Стебницький, подали цареві Миколаєві II протест проти немилосердного биття поліцією студентів на вулицях в Петербурзі, то цар на тому протесті написав: „Нахали (нахаби)! і зделів вислати усіх підписавших протест з Петербургу. З того часу тих протестантів смішочись називали: „лейбнахалами". Міністер фінансів Вітте, високо цінючи Стебницького, виклопотав, що його не вислано, а тільки звільнено з державної служби, залишивши тій же посаді при приватним урядовцем, яким він і прослужив там, до захопленя 1917 року влади-большевиками, а тоді переїхав до Київа, де був один час міністром освіти за Гетьмана Скоропадського. Маленький на зріст, з лисою головою, він був надзвичайно мовчазливою людиною, але певне за таких і приказка народня повстала, що „хто мовчить, той двох навчить", а Стебницький навчав сотні людей. З того часу, як він вступив у Петербурзьку Громаду, він стояв її керовником, невзбираючи головою і був ним до кінця існування тої громади, то-б то до 1917 року. Ним держалася та громада, він в ній найбільше працював; він же був фундатором та довголітнім головою знаменитого в ті глухі часи видавничого товариства під московською назвою: „Благотворительное Общество Изданія общеполезных книг на малороссійском языкѣ", що видало в півсотні народніх книжок на українській мові. Він же вкупі з О. Лотоцьким склав одну з найцінніших книжок для поширення української національної свідомости під заголовком: „Украинский Вопрос".*) (Дальше буде).

*) Помер 1923 року в Київі в 60-тих роках, від довгого недодання.

НЕБУВАЛЕ! У НАС ДІСТАНЕТЕ ПОРАДНИК ЛІКАРСЬКИЙ 20 11

З МНОГИМИ ІЛЮСТРАЦІЯМИ — Ціна за книжку

ЗАМОВЛЕННЯ РАЗОМ З ГРІШМИ ПОСИЛАТИ НА АДРЕСУ: „SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ФАРМИ!

НА ПРОДАЖ ФАРМИ, ЛОТИ, ДОМИ. Фарма в Нью Джерзи, 50 миль від Нью Йорку, 122 акрів, сад, лік, дім на 8 кімнат, 6 инших будинків, машини, 3 коні, 24 дійних коров, бик, 250 кур, дохід місячний $400, Ціна $12.000, готівкою $4.500. — Фарма 148 акрів, 28 акрів, сад, дім на 8 кімнат, 8 другіх будинків, 18 дійних коров, 3 коні, 300 кур, трактор, машини. Ціна $11.500, готівкою $5.000. — Хата, місячно $35. **PLAKOWSKY, 1023½ St. Marks Place, E. 6th St., New York City.** 70,2,4

NORTH ARLINGTON, напроти публичної школи на Ridge Road, доти 25x100, $200 заплатку, $15 місячно. Всі удосконалення, вода, газ, електрика, хідники. Будувати можна сейчас. Будівельна компанія **PUBLIC SERVICE DEVELOPMENT CORP., 123 Liberty St., New York City.** 67-75

ПО СЛУЧАЮ СТАРОСТИ продається богата фарма 780 акрів, 300 акрів орного поля, решта будівничий ліс і пасовисько. Великий овочевий сад, коло 80 рінка де можна ловити рибу, гарний дім на 14 кімнат, стайня для коров і коней, та пять другіх будинків, сальо, гараж, 40 голов регістрованого скоту, 6 коней, 450 курей, 10 безрог. всі машини потрібні на великій фармі, 2 і пів милі до міста. Ціна $17.000, готівкою $6000. 65,67,68,70,73,75

KERSTNER,
214 Main St., Flemington, N. J.

ВЕЛИКА ДЕШЕВІСТЬ

Фарма 125 акрів, пів милі до міста, стації, школи і склепів на сошаній дорозі, мусить продатися по причині старости, дім з 12 кімнат, велика барна і 6 другіх будинків. Вся машинерія і трактор, 3 коні, 21 коров, 6 телят, 1 бик, 7 безрог і 200 курий. Прийдіть і зголостіть до: 70-2

J. OLEKSIAK,
Manville, N. J.

ГОТОВІ ДО МЕШКАННЯ.

Нові вигідні доми, по 3 кімнати $1.250 готівкою $300; 4 кімнатові $1.500 $400; 5 кімнатові $1750, $500, або включили доту, решта місячно як рент, вода, електрика в місті. **Radio Associates, 150 Broadway, New York City.** Офіс фінй отворений до девятої вечером **Rodine Co., 151 Ave. A, New York City.**

НА ПРОДАЖ ДІМ з сім кімнат, гараж, курник, будинок на дрова, олен акер городу, молодий сад, чверть акра стробері, близько школи, фабрик, у українській околиці, недалеко Albany, N. Y. Ціна за все $3.200, готівкою пів ціна умови. Голосится листовно або особисто до української бучери.

CASTLETON CASH MARKET,
Main St., Castleton, N. Y.
66,68,70

ДОМИ! $100 ДОМИ!

Кождий з нас може бути властителем 10,000 кв. стіп землі і дому, а притім ховати кури і корову, если можете дати $100 на початок. Дім на 4 або 5 кімнат від $1.000 до $1.500 та ваше бажання, на місячні сплати по $10. Ці малі фарми положені 5 миль від Нью Йорку де є много фабрик в котрих кождий може мати забезпечену працю. Зголошуйтесь до: **SLAVONIAN HOMES CO., 206 Broadway, Room 244, New York.**

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло перших св. Юрія
Говорить по українськи
Лічить успішно недуги мущин, женщин і дітей.
Найновіший електричні апарати.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
сповістив об отворе краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
803 EAST 13th STREET
близько 3-ої Ейві
NEW YORK, N. Y.
Годзіни офісові: щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер,
Tel. Stuyvesant 4033

ДР. СПЕЦІЯЛІСТ
ХРОНІЧНИХ НЕДУГ
МУЩИН І ЖЕНЩИН
на шкірні, кожухи, нирки, пузирь, кишки, кишки і жіночі недуги, реумативм, серця, нервові і хронічні недуги. Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Union Sq. Ave. Entrance Floor
Годзіни від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

Лікарська кваліфікація українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при спеціальній практиці жіночих і венеричних хорób.
61 ST. MARKS PLACE
(Ейвеню, ровно 1-ої Ейві)
Урядові годзіни: від 8. до 10. рано; від 6 до 8. вечер Tel. Dry Dock 5143

Антін Лотоцький.

ОБРИ

Було це в часах, коли ще наш народ жив окремими племенами й кожне племя мало свою назву (Поляне, Деревляне, Дуліби, Сіверяне та ін.) Спільної назви ще не було. Що йно пізніше, коли всі землі заселені нашим народом належали до київських князів, прийняла назва Русь, руський, Русичі, а пізніше Україна, український, Українець — як ми себе й сьогодні звемо. Була тільки спільна віра й вона лучила всі наші племена в одно.

У цих давніх часах виходили з Азії кочові племена й нападали на наші землі й руйнували їх. Коли племена, що з них пізніше витворилися наш народ, жили в згоді, держалися разом то не давалися ним племенам, а коли були в незгоді, то ворожі племена перемагали їх.

Таким кочовим племям були Обри, або Аварі. Було це племя похоженням цього, що й пізніші Татаре. Із Азії передісталися вони над Дон і над Озівське море так коло р. 460 по Р. Христ. поселилися там під назвою Огорів. Коліж на них наперли Турки, вони вже під назвою Обрів (Аварів) подалися до Кавказу й зголосилися до военної служби в східно-римського цісаря Юстиніяна. (557 р. по Хр.) Цей поручив їм боротися зі Славянами й Болгарами над долішним Дунаєм. Обри перемогли Славян і Болгар і під проводом хагана перейшли до Паноній (нинішної Угорщини) й там осіли. За хагана Баяна розширили вони свою державу від гір Альп аж по Чорне Море. Держава їх ділилася на сім гаганів, якими правили тархани, що жили з т. зв. „перстенях". Ці перстені, це були великі, на кілька миль розлогі кріплені круглі табори, розложені здовж Дунаю. Найстарший над ними всіми був хаган. Найвищий їх жрець, що мав дуже великий вплив, звався бокал абрас. Із цих перстенів нападали Обри на сусідні землі, а через Карпати продіставалися й до нашої Галичини тай на Волинь. По смерти хагана Баяна (630 р. по Хр.) вибухли в їх державі неспокої. З цього скористали Болгаре й вибилися на волю. Пізніше й Чехи та Моравяне виборюли собі волю під проводом франконського купця Самона, а за ними висвободилися й Сорби під проводом князя Дервана й инші славянські племена. Ще в осьмому столітті по Хр. нападали Обри на Італію та Німеччину й руйнували їх. Що йно цісар Карло В. випер їх 790 р. аж до ріки Раби. Син Карла Піпін здобув 796 р. головний їхній перстінь між Дунаєм і Тисою й забрав усі скарби, що Обри нагарбали були на протязі триста літ у Греції та в инших землях. Їх хаган Тудун охрестився в Ахені, заприсяг Карлові вірність, та все таки повставав ще кількома навортами проти Карла, поки Карло їх зівсім не знищив. Частина Обрів зеднилася з Болгарами, а инші розплилися між Славянами. Наш найстарший літопис каже що Обри були тілом великі та горді, дуже знущалися над Дулібами, запрягали їх жінок до возів. Та потім і слід по них пропав. Остала, каже літописець, тільки пословиця: „Погибли як Обри". У наших часах живе ще на Кавказі плем'я, що зветься Авари, та ви вони потомки давніх Обрів, не знати.

(З місячника „Рогатинець").

РЕВІЗІЇ Й АРЕШТИ В БЕРЕЖАНСЬКІМ ОКРУЗІ

Минулого місяця перевела поліція в Бережанах кілька ревізій у гімназійних професорів і у кількох паніночок. У паніночок ревізії остали без успіху.

Дня 30 січня переведено ревізії в Німшині у Гаврила Крайківського, управителя школи, Катрі Крайківської учительки, та у Панька Крайківського, бувшого учителя. Тогож самого дня переведено ревізії також в Різдвянах, повіт Рогатин, у Льва Крайківського, господаря і Омеляна Крайківського, абіт. гімн. Забрано 104 книжки, між иншими „Комуністичний процес у Львові", „Нова Культура", та часописи „Вперед", Землю і Волю" і „Комуністичний Маніфест". Всіх пятьох арештовано і приставлено через поліційні рогатинські арешти до арештів окружного суду в Бережанах „за приналежність до Української Соціяльно-Демократичної Партії о погльондах сьціське комуністичних", а одночасно з тієї самої причини розпочато проти Гаврила Крайківського дисциплінарні доходження через шкільну повітову Раду в Рогатині. Проти посуджених ведеться вступне слідство за злочин головної зради з обов'язковим слідчим арештом. На жалобу посуджених проти слідства і арешту апеляційний Суд у Львові порішив застановити слідство проти Панька і Катрі Крайківських і дня 16. лютого 1924 випущено їх на вільну стопу. Одначасно приказав апеляційний Суд в дальших доходженнях сконкретизувати проти осташих трьох посуджених факти донесення. Справою занявся адвокат др. Михайло Західний.

Великого розголосу наробили останні ревізії і арешти в Потоці, нов. Бережани. Ця подія вимагає близчого пояснення. Жив в Потоці рим.-католик що називався Іван Огродник. Займався будовою читальні „Просвіти", був постійним членом Виділу, а найважнійше перед війною захопив читальнянний склеп. В часі війни і по війні стягнув вальоризовані довги читальні (в збіжу), заплатив в касі довг читальні по закону Грабського 70×100, загарбав олійню читальні, випродав на свою користь товари в склепі і засів на майні читальні як домовитий господар, заявляючи, що ніяка сила його з „обитації" читальні не рушить. В 1918 і 1919 рр., покликаний до українського війська, заявив, що він є національности польської і від війська викрутився. В 1920 і 1921 рр., коли були переграли до польського війська, він заявив себе Українцем. Читальня „Просвіти" на загальних зборах 1922 р. зажадала від Івана Огродника зложення рахунків з продажі олійні й уступлення з посідання читальняного дому. Він рахунків не зложив і з тієї причини 1922 р. уступаючому виділови не уділено абсолютория. В 1923 р. читальня „Просвіти" піззала Івана Огродника за свої правіжі і в суді після того як суддя-Поляк звернув увагу Огродника, що справа для нього пахне криміналом, Огродник заключив угоду, в котрій зобовязався до 3 днів видати олійню, а до дня 1. липня 1924 уступит из посідання читальняного майна. Олійні в назначеним речинці не видав, а при екзекуції спротивився видачі так, що треба було ужити асистенції поліції з постерунку Конюхи і силою забрати олійню. При сцені відібрання олійні мусів з обовязку інтервенювати комендант постерунку в Конюхах, Францішек Ярош особистий приятель Івана Огродника і протектор його справ в Потоці, власник кількадесятиморгового господарства, набутого з парцеляції в Конюхах, одним словом в Конюхах великий пан з привичками з часів панщизняних (за корець бараболь примушені люде відробляти йому тиждень. Проти своєї волі мусів Ярош на візвание судового функціонара приневолити Огродника шанувати закон і олійню відібрав. З пімсти на членів виділу читальні зі злости, що його вплив при шаленім протегуванню з боку поліції і коменданта постерунку в Конюхах в селі упадає, Огродник зробив донос до слідчої експозитури в Бережанах на членів виділу читальні за протидержавну агітацію. З цього приводу дня 15. лютого в селі Потік впала державна поліція з Бережан в числі 9 поліц. жовнірів і 2 тайних агентів і по переведеній ревізії в учителя Тисовського і, заступника голови читальні Грицця Лихолата, тогож останнього арештовано і спроваджено до поліційних арештів в Бережанах, в котрих досі сидить. Огродник, вдоволений своїм успіхом, голосить по селі, що в слід за Лихолатом підуть до арешту й инші люде, бо він великий чоловік, має великі впливи і всіх Поточан зась політику навчить розуму. Дійсно дня 16. лютого в ночі спроваджено до поліційних арештів секретаря читальні Семка Прийдуна.

В цій справі дивним видається, що на зазив першого-лішого шалапута і безхарактерника державна поліція робить великі паради і нараженє невинних людей на страту здоровля.

Дня 15. лютого 1924 бережанська поліція в числі трох постеруночних перевела ревізію у голови читальні „Просвіти" в Бишках о. Романа Береста. Сконфіскована книжку „Чин Таїни Хрещення"

З НАГОДИ ЗБЛИЖАЮЧИХСЯ СВЯТ

висилаємо гроші до краю по зниженій оплаті й доручуємо

АМЕРИКАНСЬКИМИ ДОЛЯРАМИ

в місци замешкання адресата; на протязі 12-ти днів.

ПОВНА ГВАРАНЦІЯ — ЧЕМНА ОБСЛУГА

Тепер саме пора висилати святочний дар своїм кревним в краю.

Голосіться особисто або листово в рідній мові до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR. 4TH ST. NEW YORK

ЧИТАЙТЕ ПРО ЗДОБУТНІ ЛІК.

РЕВМАТИЧНІ НЕДУГИ: Непереносиме, нетривиме, біль в кришках мускулярів корчі і подібне, можете вилічити нашим ліком

„URSUS"

Маємо досвід, що урсус лічить людей терпячих тяжкі ревматичні болі, тому поручаємо тим, що до тепер не знайшли ніякої ради. Всім висилаємо на замовлення безплатно одну фляшочку, а заплатите тоді, коли переконаєтеся про успіх.

— ЦІНА ЗА ФЛЯШОЧКУ З ОВИСІ ДВА ДОЛЯРИ. —

Кілька натирань вистарчить меньше терпячим, а в гіршім случаю потрібно 3 до 4 фляшочки. Більше потрібно коли недуга є розпросторена. Не потребить болю терпіти, коли можете вилічити.

URSUS MEDICAL CO., 821 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ВІДРОДЖЕННЯ

роман Льва Волотів, перекази Василя Сімовича, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, в текстовою реставрацією Б. Бодиарського-Орлинське видання.

Три частини в одну томіки.

Ціна: $2.55, опр. $2.75.

Замовлення вісилайте до:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Антін Лотоцький.

ЮРКО РОГАТИНЕЦЬ ТА ЙОГО ЧАСИ

Кінець XII. й початок XVII. ст. це були дуже сумні часи для нашого народу. Більшість вищих верств, княжі й боярські роди кинули вже були рідний нарід „для лакімства нещасного". Інша недостачі рідних шкіл і духовенство наше було в занепаді. Священиками, а навіть владиками (епископами) ставали люде, які не мали ні покликання до духовного стану, ні відповідної освіти. І епископи й підпинене ім духовенство здебільша вважали своє звання тільки жерелом доходу. А сільський народ немний, закріпощений не знав у біді поради дати.

Сумні були ці часи! Та так воно завжди бувае, що й у найтяжших часах найдуться люде, що не дають упасти народові, закликами й трудом невсипущим будять совість народнюї, гуртують найкращих людей до спільного діла.

Опустили наш народ княжі й боярські роди, селянство пропадало в темноті та в кріпацтві. Остало ще міщанство. Пішли удари й на його. Щораз більше, щораз завзятіше випирали наших міщан із міста на передмістя, позбавляли його впливу в місті. Та міщанство не піддалося. Воно кинулося до оборони. А помагали йому в боротьбі світлі мужі і таки зпосереди самих міщан.

Таким був при кінці XVI. і з початком XVII. ст. Юрко Рогатинець. Вже саме назвище його вказує, що він, походив із Рогатина. У своїх письмах він і сам згадує, що в Рогатині померла його сестриниця Настя (Анастасія) „под мучительством Болобанским". *) Сам Юрко жив у Львові. Був він багатий міщанин і мав у Львові фабрику, де вибивав шовкові матерії. Тут у Львові мав він і торговлю з цими матеріями. Був він людина бувала. Звичайно як фабрикант і торговець мусів ездити по світі й так пошириє свій світогляд. Мусів він бути й високо освічений та начитаний. Видно це хочби з його спору з родиною владики Балабана. Васько Балабан 1587 р. напав на нього, вин його в тяжких кричав: „Тому що пишеш до людей світу, хотіть, що при стоїне духовний особі, а не стоїш, то й справедливо, щоби ти за імя Христа терпів муки". Був він заразом людина незвичайно рішуча й вельми діяльна й завзятий противник тодішнього здеморалізованого духовенства, а заразом великий прихильник освіти. Він був переєвідчений, що саме тому, що на Вкраїні не було тоді шкіл, народ і церква так занепали. Ізза освіти вийшов він навіть був у спір із славним письменником і проповідником черцем Іваном Вишенським. Юрко Рогатинець написав листа до Вишенського, в якому вивався від його, що він не йшов у пустиню шукати спасіння, але щоби працював серед людей для їх поправи, бож навіть Христос має милосердя над людьми тай сьогоднїж у місті проповідь не забороняється і не треба перед нею тікати, але множити її. Вишеньский пише, що тому відповідає через третю особу, бо „пан Юрко" хворий і він не хоче досадити йому та доказує, що коли став аскетом, то пішов слідами святих отців. Заразом заявляє, що він противник латинських шкіл тому, що вони вчать мир латинських звичаїв, а не доброго пана, ні дяка, ні служебника нинішнього священичого чина. Зівсім протівних поглядів був „пан Юрко". Він бував у світі й пізнав, що без науки людина нічо не варта. Тут причина непорозумінь між ним і Вишенським. Він разом із сенйором братства Красовським і другими львівськими міщанами був основником братської школи при львівській Ставропігії, уложив навіть сам половину статута ставропигійської школи. Остало по ньому й кілька листів, деякі з них високої літературної стійности. Половина статута, що її писав Рогатинець, відріжняється ярко від другої половини, писаної Балабом Красовським тим, що коли Красовський писав церковщиною, Рогатинець писав живою народньою мовою. І саме ся часть подає властивий практичний план устрою школи й бурси. Та найбільшим і найважнішим фактом Рогатина, як каже др. Іван Франко, є „Перестороги всім православним зіло потребная". Є це твір в обороні православної віри. Автор збиває закиди латинників і унітів проти православія, оповідає про заходи коло заведення унії та про берестейський собор 1596; старається обтяжити докази про верховенство папи та виступає проти введення унії. Головною причиною упадку православної церкви вважає він недостачі шкіл і слабе нїяку освіту духовенства.

Він каже: За княжих часів були великі ревнителі, що багато, великим коштом церков і монастирів намурували й матерками забезпечили, золотом, сріблом, жемчугом і самоцвітами церкви прикрасили, книг великих силу мовою славянською нанесли: одначе того, що було найпотрібніше, шкіл посполитих не фундували. Через що літах ця поганська грубість і природжіння, що тягне на марність цього світу, так поразило, що нащадки цих побожних і релігійних самодержців, княжат українських, красотами цього світу заманені й невинчені науками, впали в велике занедбаність панування, дуже цього забажали й роздивилися: одні тут стали, а инші осіли в північних країнах держави".

І се було причиною, що українські князі й бояре, по втраті самостійности, тому що не було українських посполитих шкіл, „у науки римські свої діти давати почали, котрі з науками й до віри їх призвичаїли й так поволи науками своїми все панство українських князів із віри православної на римську вихрестилися й назвища та імення позміняли собі, нераче й не знали, що вони нащадки побожних прабатьків". Із „Перестороги" бачимо, що автор був високо, як на свій час, образований, знав латинську мову. Як письменник був він надзвичайно спостережний, був знавець народної мови й тягнет наскрізь поетичний. Виступав він також, як приватна людина, в обороні православія навіть у прилюдних диспутах. Найголосніщою з таких його диспут, була диспута в Вильні з тамошніми єзуїтами в 1592. р. Про його вплив на львівське міщанство можна судити з цього, що молдавський воєвода, в письмі до львівських братчиків, закидав їм, що мають Красовського за Бога, а Рогатинця за пророка. Писав він це, щоб висміяти міщан, але воно свідчить, що й противники розуміли значіння Красовського й Рогатинця та їх вплив. Пізніший полемість Касян Сакович, в брошурі виданій по польськи коло 1620 р., говорить виразно про „секту Рогатинців" у Львові.

Ось такий то був славний наш земляк міщанин із перед триста літ. Князі й бояре покинули свій народ для вигод власних, тоді одиноке міщанство, під проводом таких світлих мужів як Юрко Рогатинець узяло в свої руки оборону церкви й проти тодішніх владик, що більш здбали про власні користи, як про церкву та народ.

Сьогодні ми багато щасливіші. Тоді одно міщанство стануло в обороні народности, сеї-нїстко-ж було темне, загублене, закріпощене. В наших часах стають до оборони, до доробтьбі з темнотою й свідомі кадри селянства — без уваги на це, що може й знову чимало світської й духовної інтеліґенції вибере „стежку вигоди". Селянство зрозуміло вже, що в освіті його сила й сила народу. А такої сили не перемогти ніяким силам Некола. Із селянством піде рука в руку й наше славне міщанство, памятне на славних предків, що вийшли з його лона, таких як Юрко Рогатинець...

(З часопісі „Рогатинець").

*) Гедеон Балабан, львівський епископ, що вже давало заслужився для нашого народу, в Стрятині основав був друкарню і гімназію.

French Line

ВОСПІШНА ЇЗДА НА І З УКРАЇНИ

Із Гавра	**Мар. 29**
Paris	**April 2**
Chicago	**April 19**
Rochambeau	**Apr. 19**

По всі инші інформації, голосіться до місцевого агента Французької Лінії або офісу компанії

80 STATE ST., NEW YORK CITY

СКОШЕНИЙ ЦВІТ

виїшов в галицьких образків, повість Василя Барвінка (Володимира Барвінського), друге видание, із вступом Богдана Лепкого.

Ціна 75 центів.

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що приспалаємо до поміщення рідкі оголошення до часопися „Свобода", треба рідкісного ряду з оголошеннями приспілати і належить за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належність має бути приспана або в даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенне одно слово числити 2 ст. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платитись 60 цент. за раз. Се постанова входить в життя з 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути приспані місцевим урядом відділу. За оголошення мають бути приспані не адміністрацію „Свободи" 5-6 днів перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагало сего потреба, бо чис порозумітися всіх сторонами. Сторона котрі не сповнять пристосоватися і придержуватися новісших правил, не можуть відтак жадати на часопись, що неполіщено їм оголошення на оголошень.

Адм. „Свободи"

ПОШУКУЮ Юрка Цинтора у важних фамілійних справах. Має перебувати в Пітсбурґу, Па., або околиці. Хтобі про него знав або він сам звонив нехай зголоситься листовно до:

МАТІЇ МАНДЗЮК,
121 South Park St., Elizabeth, N. J. 70-72

ПОШУКУЮ свого кравна Дмитра Дрончек, родом з села Росоховатець повіт Скалат. Маю дуже важну справу. Хтобі о ньо знав або він сам прошу зголоситися листовно до: 70-71

PETER KOWALCZUK,
P. O. Box 103, Hazleton, Pa.

NORTH ARLINGTON, напроти публичної школи на Ridge Road; $200 завдатку, $15 місячно видуючі з чотирьох пять, шість кімнат хату на легких условях. **E. MELZER, 123 Liberty St. New York City.** 67-73

ПОШУКУЮ свого кума Петра Гуцяш, котрий походить з Кучиков, Галичина. Він мешкав тут в Нью Йорку близько церкви, але я його не бачив вже 3 роки. 69-70

SOTIRIOS PSOMAS,
43 Prospect Place, Brooklyn, N. Y.

ПОТРІБНО ДВІСТА РОДИН, котрі хотять посідати свої хати і можуть вложити $200 або більше; до отдачі 4-5-6 кімнат хати; легкі услівя: **MELZER, Room 401, 203 Liberty Street New York City.** 67-72

ПО ПРИЧИНІ непорозумінь з теперішним спільником, пошукую иншого спільника або спродам свою часть в бучерни і грочерни в добрім положенню. Голосіться до: 68-71

S. SZEPTYCKI,
351 New Street, Newark, N. J.

ТРОХА ЗЕМЛІ і житє: зменшіть дорожнечу життя; плекайте кури і огородовину. 5,000 завдатку; $15 місячно; реальність близько школи, склепів, стріткар і авто-босів; пять центів до Нюарку; вибір 5-6 кімнат хати легкі услівя. **OWNER, Room 401, 123 Liberty St., New York City.** 67-72

УКРАЇНКА

інтелігентна, в середнім віку, вдова або старша панна потрібна до заряду дому. Платня після умови. Голоситись листовно до: 67-72

CONSTANTYN NOWAK,
103 N. Eighth St., St. Louis, Mo.

ГРОСЕРНЯ НА ПРОДАЖ

Бізнес вироблений, межи українськими і польськими людьми в Нью Йорку. Рент танїй. По блисші інформації голоситися до: 69-70

Т. СЕМКІВ,
412 E. 6th Street, 2nd floor, New York City

ОБРАЗИ
ІКОНОСТАСИ
ВСЯКОГО ХОРОГВИ ТА ПАЛАДЕНКІ ДО ЦЕРКОВНИХ ПОТРЕБ
ГАБРИЯЛ КОВЗАН
332 EAST 14th STREET

НАПРАВА ДАХІВ І ПОКРИТТЯ НОВИХ

Родимці! Пощо ти до чужих, коли дістанете в свого лїпшу обслугу і дешевшу. Приймаю всі замовлення відносно крити дахів смолою і всі направки дахів. Виконую все солідно і під гарантією та після Вашого желання. Користайтеж з сего і голосіться до мене.

MYKOLA SENYK,
738 W. 26th St., BAYONNE, N. J.

СЬОГОДНЯ ВЕЧЕРОМ

напишіть до нас а ми вишлемо Вам пробну лекцію і порадимо що ви як має гварантуємо заочно вивчити Вас читати, писати і говорити по англійськи. Живучи в Америці Ви повинні знати англійський язик, бо без того всі двері є зачинені. Вкінці всі у нас сесі мова протягом 3 місяців через почту. Пишіть до нас ще нині і прищлїть 10 цент. гріпен або маркою на відповідь. Прийнемо і вас. (2)

FIRST AMERICAN PREPARATORY SCHOOL,
Dept. 46, 210 W. 147th Street, New York City.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ В ПОВІТРЯНІЙ ПАЛАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".